

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus
Tractatus de Prædestinatione, de Trinitate, de Angelis, & de homine

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

Art. II. Quæ sit radix & origo libertatis creatæ?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77146](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77146)

baro pugnandum est, & hoc potentissimo verbo, cuius ut Deus? vel ut loquitur S. Thomas: **NON ITA TAMEN SICUT PRIMO AGENTI,** nota eius doctrina facile subvertetur.

ARTICULUS II.

Quæ sit radix & origo libertatis creatæ?

Duplicem libertatis nostræ radicem agnoscunt Thomistæ cum S. Doctore. Periherm. lect. 14. Unam remotam, & extrinsecam, ac in Deo existentem. Alteram proximam, & intrinsecam, & in ipso homine residentem. Prima est efficacia infinita divinæ voluntatis, attingentis substantiam & modum in nostris operationibus. Secunda est indifferentia objectiva iudicij, quæ intellectus iudicat, bonum propositum voluntati ut prosequendum, non habere necessariam connexionem cum bono in compuni, ad quod est naturaliter determinata voluntas. Utque libertatis radix breviter hinc explananda est.

§. I.

Prima libertatis radix explicatur.

Dico primò: Secundum principia D. Thomæ, prima radix contingentie & libertatis in rebus, est summa efficacia divinæ voluntatis, cuius causalitas se extendit ad omne ens, & ad omnes modos & formalitates entis.

Hanc conclusionem perpetuò & constanter docet D. Thomas in omnibus locis in quibus agit de concordia libertatis creatæ cum voluntate Dei, ejusque providentia & prædestinatione: nunquam enim aliter hæc extrema inter se conciliat, quam ad infinitam divinæ voluntatis efficaciam recurrendo. Ut videri potest supra quæst. 19. art. 8. ubi quærit: *An voluntas Dei necessitatem rebus volitis imponat?* Et rejectâ sententiâ aliquorum, qui libertatem & contingentiam rebus volebant peti solum ex ipsis causis secundis liberis & contingentibus, sic concludit. *Et idem minus descendendum est, quod hoc contingit propter efficaciam divinæ voluntatis.* Cum enim aliqua causa efficiax fuerit ad agendum, effectus consequitur causam, non tantum secundum id quod sit, sed etiam secundum modum fieri vel essendi. Ex debilitate nam virtutis active in semine, contingit quod fitum nascitur dissimili patri in accidentibus quæ pertinent ad modum essendi. Cum igitur voluntas divina sit efficacissima, non solum sequitur quod fiant ea quæ Deus vult fieri, sed quod eo modo fiant, qui Deus ea fieri vult. Vult autem quadam fieri Deus necessario, quadam contingentem, ut sit ordo in rebus ad complementum universi: Et idem quibusdam effectibus aptavit causas necessarias, quæ deperire non possunt, ex quibus effectus de necessitate proveniunt: quibusdam autem aptavit causas contingentes deservibiles, ex quibus effectus contingentem eveniant &c. Idem sub eodem ferè terminis repetit opusculo 3. cap. 140. Ad efficaciam (inquit) divinæ voluntatis pertinet, ut non illud fieri vult: Vult autem quadam fieri necessario, & quadam contingentem, quia utrumque requiritur ad complementum esse universi: ut igitur res utroque modo proveniant, quibusdam adaptat necessarias causas, quibusdam vero contingentes. Et quæst. 23. de verit. art. 5. *Voluntas divina est agens fortis-*

simum, unde oportet ejus effectum ei omnibus modis assimilari, ut non solum fiat id quod Deus vult fieri, quod est quasi assimilari secundum speciem, sed ut fiat eo modo quo Deus vult illud fieri, id est necessario vel contingentem, cito vel tardè. Idem docet 1. p. quæst. 22. art. 4. præsertim in resp. ad 1. & 3. quæst. 23. art. 6. quæst. 83. art. 1. ad 3. 1. 2. quæst. 10. art. 4. ad 1. tertio cont. Gent. cap. 94. quæst. 6. de verit. art. 3. ad 3. & 1. ad Annibal. dist. 47. quæst. 1. art. 4.

Respondent Adversarij: D. Thomam in his locis libertatem & contingentiam rerum in efficaciam divinæ voluntatis reducere, non quod libertatem & contingentiam rerum suâ efficaciam & causalitate immediatè producat; sed quia produxit causas liberas & contingentes, ex quibus effectus liberi & contingentes procedunt.

Sed contra primò: D. Thomas loco primò relato, scilicet 1. p. quæst. 19. art. 8. initio corporis articuli, hanc responsionem adducit, eamque duplici ratione impugnat, ut ibidem videri potest, & in fine sic concludit: *Non igitur propterea effectus voliti à Deo eveniunt contingentem, quia causa proxima sunt contingentes, sed propterea quia Deus voluit eos contingentem evenire, contingentes causas ad eos preparavit.* Idem habet quæst. 23. de verit. art. 5. citato.

Secundò: Verbum *preparare*, seu *aptare* causas contingentes ad suos effectus, quo utitur S. Doctor locis relatis, non idem sonat ac illa creare vel producere, ut Adversarij malè interpretantur, sed potius significat eas movere & applicare ad agendum: ut patet quando dicitur Proverb. 31. *Preparatur voluntas à Domino.* Hæc enim verba, non creationem, sed motionem & applicationem voluntatis designant, sicut & ista Apostoli ad Hebræos 13. *Deus autem pacis aptet vos in omni bono, ut faciatis ejus voluntatem.* Unde S. Thomas hunc locum exponens, sic ait: *Deus quando immitit homini bonam voluntatem, aptat eum: id est facit illum aptum, & idè Apostolus dicit: aptet vos in omni bono.* Spuria ergo ac legitima, & à mente S. Doctoris prorsus extranea est hæc Adversariorum interpretatio.

Tertio, hæc responsio subtrahit ab immediata Dei causalitate, & consequenter ab ejus prædestinatione, prædefinitione, ac providentia, ipsum modum libertatis & contingentie qui in nostris actibus liberis reperitur, quod est apertissimè contra D. Thomam quæst. præcedenti art. 4. ad 3. ubi ait: *Modus contingentie & necessitatis cadit sub provisione Dei, qui est universalis provisor totius entis.* Et 1. Periherm. lect. 14. *Voluntas divina est intelligenda ut extra ordinem entium existens, & veluti causa quadam profundens totum ens, & omnes ejus differentias: sunt autem differentia entis possibile & necessarium; & idè ex ipsa voluntate divina ordinantur necessitas & contingentia in rebus.* Item docet 6. Metaph. lect. 3. in fine, ubi sic dicitur, & infallibilitatem divinæ providentiæ cum humanorum actuum contingentia & libertate, hoc modo conciliat. *Sciendum est (inquit) quod ex eadem causa dependet effectus, & omnia quæ sunt per se accidentia illius effectus: sicut enim homo est à natura, ita & omnia ejus per se accidentia, ut risibile & mentis disciplina susceptibile. Si autem aliqua alia causa non faciat hominem simpliciter, sed hominem talem, ejus non erit constituere ea quæ sunt per se accidentia hominis, sed solum uti eis. Politicus enim facit hominem civilem; non tamen facit*

cum

eum mentis disciplina susceptibilem, sed hac ejus proprietate utitur ad hoc ut homo fiat civilis. Sicut autem dictum est, ens in quantum ens est, habet causam ipsum Deum. Unde sicut divina providentia subditur ipsum ens, ita etiam omnia accidentia entis, in quantum ens, inter quae sunt necessarium & contingens. Ad divinam igitur providentiam pertinet, non solum quod faciat hoc ens, sed quod det ei contingentiam vel necessitatem. . . . Quod quidem est singulare in hac causa; reliqua enim causa non constituunt legem necessitatis, vel contingentiae, sed constituunt à superiori causa utuntur; unde causalitati cujuslibet alterius causa subditur solum quod ejus effectus sit, quod autem sit necessarium vel contingens, dependet à causa altiori, quae est causa entis, in quantum est ens, à qua ordo necessitatis & contingentiae in rebus provenit. Non poterat S. Doctor felicitus, & clarioribus verbis, mentem suam exponere, ac primam nostrae libertatis radicem detegere. Unde ad complementum hujus quaestionis, & confirmationem hujus doctrinae, quae scholae nostrae, unum est deus ac ornamentum, oportet hic breviter ostendere, ex quibus fontibus eam hauserit Angelicus Praeceptor.

§. II.

Ostenditur hanc D. Thome doctrinam, ab ipso Ecclesiae capite, & Apostolorum Principe, primitus esse derivatam.

26. Hoc curiosè & eruditè ostendit P. Hyacinthus Libelli (vir Caramuelis judicio eruditissimus, & ingeniosissimus, ac Romae olim Professor Theologiae in conventu Fratrum Praedicatorum super Minervam, nunc verò sacri Palatii Magister dignissimus, in quodam opusculo de origine doctrinae D. Thomae, circa concordiam divinae gratiae, & decretorum divinorum, cum libertate nostra, ab eodem Caramuele in sua Theologia fundamentali, in expositione Thesum de scientia Dei, relato: ubi haec habet.
27. Primus haereticorum qui Ecclesiam Dei antequam adolesceret praefocare tentavit, fuit Simon Magus, seductor insignis, qui incredibilem habuit apud suos Samaritanorum exitumationem; adeo ut eum omnes virtutem Dei magnam appellarent, & nihil hujus irruentis mali principio Deus obstetisset, periculum fuisset ne adhuc in cunis vagiens Ecclesia comprimeretur. Multa crepuit de se, quae potius potentia quam opiniones appellari debent, sed (quemadmodum antiqui scriptores nobis reliquerunt) arbitrij creati libertatem potissimum tentavit evertere, ut cunctis libero arbitrio, quod est Christianae Religionis fundamentum, aedificium quod Apostoli suam doctrinam parabant extruere, prorsus impedi-
 28. phanta vasserimus, jam jam plurimos ad sui sequelam traxisset, quos veluti nepotes, Satanae genitorum, cujus eum primogenitum Ignatius Martyr Episcopus ad Trallianos appellavit, generasset, nisi Deus opportunè occurrisset. Ipsi enim turbas Caesariae seducenti occurrit S. Petrus, Apostolorum Princeps, qui ipsum veluti apostatam, & desecratorem acris verbis redarguit, defectu detexit, disputando sophismata resolvit, atque invictis argumentis pervicaciam confodit.
 29. Inter capita de quibus disputavit S. Petrus, & Simon Magus, unum fuit de libertate arbitrij creati, contra quam argumentabatur Simon in-

dem prorsus argumetis, quibus arguit nos Aversarij nostri, & quibus solent impugnantur, extra auxilia efficaciam, nostra praescientiam, pendens à veritate objectiva & futuritionem S. Petrus, post Christum primus Ecclesiae Minister, iisdem prorsus modis respondit, quibus nos respondere solemus; adeo ut, me quidem judice, nec tantillum nostrae responsiones, à responsionibus D. Petri dissentiant. Sed undenam illas acceperim, tenere. Extant libri Recognitionum S. Clementis Romani, viri domi suae nobilitate qui ex Caesarij familia originem traxerit, quae ve D. Petro successit, & quem narrat à Petro vivente ad Apostolatus apicem vocatum, mirum ut eo defuncto Romanam Ecclesiam gubernaret. Hunc libros praedictos scripsissent, dunt omnes qui res antiquas curiosè scrutantur.
 Inter alia quae libro 3. paulò post principium narratur, una disputatio est inita Caesariae inter Simonem Magum, & Petrum Apostolum, ubi multa divine D. Petrus de malo, de felicitate, de studiis hujus vitae disseruit. Sed de libertate arbitrio, inquirente & contradicente Mago, D. Petrus ea respondit & resolvit, quae modo nos ipsi respondemus, & quae S. Thomas nobis ostendit ut responderemus. Quod ut quam veritate cognoscatis, placet hic disputacionem, quoad ea quae rei nostrae inserviunt, transcribere. Dicebat Simon, quod unusquisque, sicut ei fato decretum est, vel sapit aliquid, vel intelligit, vel patitur, & in nulla re hominem esse sui arbitrij. At contra S. Petrus argumentatus est, necesse esse hominem esse sui arbitrij, aliter convulsa esse omnia, frustra studium sectandi meliora, frustra principes hujus mundi legibus praesse, frustra punire, vana jura populorum, miseris esse eos qui serviant cum labore justitiam: beatos verò illos qui in deliciis positi, cum luxuria & scelere vivunt tyrannidem tenent. Quibus Simon minimè acquiescens, & ultimum experimentum doctrinae D. Petri facere volens institit, interrogans, si quod Deus vult esse, est: & quod Deus vult non esse, non est? Quasi diceret: si hoc michi concedas, jam fateberis nihil à nobis liberè agi, quippe quod Deus vult esse, necessarium est. Quae obiectio tam valida Simoni videbatur, ut considerans Petrum non responsum, se obtemperaturum sponderit, si illi D. Petrus respondisset. Quod argumentum illud est, quod Aversarij nostri insolubile existimant, & cui S. Thomas imperterritabili ac eodem semper tenore verborum respondet, cui Thomistae summa animorum concordia, & antiquis temporibus statifecerunt, & hodie quo tempore molestius perurguntur satisfaciunt. Videamus quae ostacula fuderit Petrus, & attentè proprietatem doctrinae magnificenciam doctrinae perpendite. Dicit, omnium quae moventur, quaedam necessitate moveri, quaedam voluntarie, & liberè moveri: solent motus necessitate duci, ut statum compleant cursum: hominem verò actus suo liberè ac voluntarie chere. Tam ergo inquit (haec sunt verba D. Petri) ignoras Simon, & valde ignoras quomodo in singulis quibusque voluntas Dei sit? Quaedam enim volunt, ut diximus, ita esse, ut aliud esse non possent, quam id quod ab ipso instituta sunt. Et his neque praemia, neque supplicia statuit. Ea verò quae ita esse volunt, ut in sua potestate habeant agere quod velint, his pro actibus ac voluntariis suis statuit, ut aut remunerarentur

merentur, aut penas. Cum ergo in dua ut docui, partes dividantur cuncta qua moventur; secundum eam quam supra diximus distinctionem, omne quod vult Deus, est: quod autem non vult, non est. Hæc tenet D. Petrus. Quod si sincerè perpenderent hi quibus displicet nostra doctrina, mutarent sententiam, cum primùm iis D. Petri doctrina diceretur constaret. Cum enim urgeret Simon, fieri non posse, ut cum voluntate efficaci Dei, libertas humana componeretur. Respondit Petrus, optimè coherere, quoniam necesse est illi actum esse liberum, quem Deus vult esse liberum. Hæc est necessitas præveniens, Thomistica libertatis. Hæc prædeterminatio formalis libertatem. Hæc infallibilitas antecedens, libertati contubernalis. Hæc S. Thomæ frequentis doctrina. Hoc tandem futurum augmentum auspiciò factum, & quo nos magno utilitatis compendio utimur ac religiose & feliciter semper utemur.

Unum remanet contrariis nostris obijciendum, scilicet, libros recognitionum D. Clementis suppositos esse, vel ad minimùm ab Ebionis, ceterisque Hæreticis, qui eo tempore contra Ecclesiam dimicant, depravatos atque corruptos. Scio primum non dicturos cordatiores Theologos; si quidem Patres ex prædictis libris recognitionum, argumenta fortissima contra Hæreticos eliciunt, quibus præcipuè constat falsario. Et nihilominus contra Hæreticos, illos libros penitus negantes, eruditè disputat Lambertus Gruterus Venardus, in præfatione affixa principio operum D. Clementis: ipsi viderentur potius esset, si dicerent prædictos libros esse corruptos, ex quibus proinde non possunt ullius roboris argumenta depromi. Sed quamquam verum sit præfatos libros ab Ebionis fuisse corruptos, in materia tamen de libero arbitrio integri usque ad hæc nostra tempora pervenerunt, ut observavit Bellarminus, vir accuratissimus: nam ante Ruffini ætatem (inquit in libro 1. de Grat. & libero arbitrio cap. 25.) quibus libros Latinos fecit, nulli fuerunt Hæretici, qui libero arbitrio nimis tribuerent, quod postea fecerunt Pelagianis. Multi autem fuerunt Hæretici, qui negaverunt liberum arbitrium, ut Simon Magus, Manes, à quo Manichæi, & alij. Itaque si in his libris negaretur liberum arbitrium, suspicari possemus insertam fuisse eam doctrinam à Manichæis, vel alijs hujusmodi Hæreticis: sed liberum arbitrij confessionem non possumus ulli Hæretico illius temporis ascribere. Deinde veteres Patres qui dicunt hos libros corruptos esse ab Hæreticis, non tacent in quibus articulis corrupti sunt, sed scribunt in articulis de divinitate Filij, alijsq; similibus esse corruptos. Corruptam autem in articulis de libertate arbitrij, nullus veterum unquam notavit. Hæc omnia prædictus Pater ex relatione Cafamutis loco citato.

§. III.

Altera libertatis radix detegitur.

Dico secundo: Indifferentiam objectivam iudicij esse proximam & intrinsecam nostræ libertatis radicem.

Hanc etiam conclusionem expressè & in terminis docet S. Thomas variis in locis. Nam 1. Perihem. lect. 14. postquam verbis supra relatis, primam nostræ libertatis radicem, ex infinita divina

A voluntatis efficacia, totum ens, & omnes ejus differentias profundentis; petendam esse docuit, statim subdit. Alteram radicem contingentia Philosophus ponit ex hoc quod sumus consiliarii. Et infra. Philosophus signanter radicem contingentia in his qua sunt à nobis assignavit ex parte consilij, quod est eorum que sunt ad finem, & tamen non sunt determinata. Idem docet 1. p. quaest. 83. art. 1. his verbis. Quia iudicium rationis ad diversa se habet, & non est determinatum ad unum, necesse est quod homo sit liberi arbitrij, ex hoc ipso quod rationalis est. Et 1. 2. quaest. 17. art. 1. ad 2. Ex hoc voluntas liberè potest ad diversa ferri, quia ratio potest habere diversas cognitiones boni. Et iterum quaest. 24. de verit. art. 2. in corp. Tota ratio libertatis ex modo cognitionis dependet. Et paulo post: Totius libertatis radix est in ratione constituta. Et ibidem probat in brutis non esse libertatem, quia iudicium eorum est determinatum ad unum: quæ ratio non valeret, si indifferentia objectiva iudicij non esset radix libertatis.

B Probat etiam conclusio ratione fundamentali. Cum voluntas sit appetitus rationalis, sequens directionem rationis, & cognitionem intellectus: quod sit determinata vel indifferentis ad opposita, provenire debet ex determinatione & indifferentia ipsius cognitionis, & consequenter indifferentia objectiva iudicij esse radicem libertatis.

C Confirmatur: Quando affirmatio est causa affirmationis, negatio est causa negationis, & e contra: Sed in brutis negatio libertatis oritur ex eo quod iudicium eorum est determinatum ad unum, ut docet D. Thomas supra relatus. Item amor beatificus, non est liber, sed necessarius, quia regulatur per lumen gloriæ, & cognitionem claram & intuitivam, quæ repræsentat Deum ut habentem omnem rationem boni, ac proinde ut necessariò diligendum: Ergo in nobis indifferentia objectiva iudicij, quæ intellectus iudicat objectu propolitu voluntati ut profectendum, non contingere omnem rationem boni, atque ita posse ab illa amari vel rejici, erit proxima radix & origo libertatis: Ex quo infero, &

D Dico tertio: De potentia Dei absoluta non posse fieri, ut voluntas sub indifferenti iudicio rationis tendat in aliquod objectum, & nihilominus non liberè feratur in illud.

Ratio est, quia voluntas, eum sit appetitus rationalis, sequens ductum rationis, & cognitionem intellectus, fertur in bonum apprehensum, per rationem, eo modo quo ipsi proponitur, unde si proponatur ut indifferentis, & ut non habens omnimodam rationem boni, voluntas non potest non ferri in illud cum indifferentia, atque aded cum libertate. Quæ etiam ratione utitur D. Thomas 1. 2. quaest. 10. art. 1. in sed contra, ut probet quod voluntas aliqua appetit naturaliter.

E Motus voluntatis (inquit) sequitur actum intellectus: sed intellectus aliqua intelligit naturaliter: ergo & voluntas aliqua vult naturaliter.

Confirmatur & magis illustratur hæc ratio: Si posita indifferentia objectiva iudicij, voluntas non liberè feretur in objectum, sequeretur quod in illo actu operaretur sine ulla cognitione: Sed hoc repugnat, ut ostendunt Philosophi in libris de anima, & constat ex ipsa natura voluntatis, quæ est appetitus rationalis, id est sequens ductum & cognitionem rationis: unde dicit Augustinus: Invisa amare possumus, incognita nequaquam: Ergo &c. Sequela Majoris probatur: Ille actus non procederet à voluntate ut directa

directa per illam cognitionem, quae representat objectum ut indifferens, alioquin sicut illa cognitio est radicaliter libera; etiam actus voluntatis esset formaliter liber, & sicut in illa cognitione esset indifferens objectiva, ita & in actu voluntatis reperiretur indifferens formalis. Nec procederet etiam à voluntate ut directa per aliam cognitionem; suppono enim nullum alium actum intellectus praesupponi: Ergo procederet à voluntate absque ulla directione & cognitione intellectus. Sicut ergo voluntas, etiam de potentia Dei absoluta, non potest ferri in incognitum, ita nec amare necessario aliquid objectum, quod ut indifferens ei ab intellectu proponitur.

36. Confirmatur amplius ex D. Thoma loco ultimo citato in resp. ad 1. ubi docet quod voluntas potest considerari dupliciter. Primum ut natura: secundo ut potentia libera. Primo modo tendit in bonum naturaliter, & simplici ejus apprehensione diriguntur. Secundo liberè in illud fertur, & iudicio indifferenti rationis regulatur. Sicut ergo implicat quod à voluntate primo modo considerata, exeant nisi actus purè naturales & necessarii, quales sunt prima intentio finis, vel amor beatitudinis in communi: ita & ab illa secundo modo spectata, non possunt nisi actus liberi procedere, & ita repugnat quod voluntas, ut est potentia rationalis, & indifferenti iudicio rationis regulata, ad aliquem actum necessitetur.

§. IV.

Solvuntur argumenta in contrarium.

37. **C**ontra praecedentem conclusionem insurgit Suarez prolegom. 1. de gratia cap. 4. & 5. eamque totis viribus conatur evertere. In primis objicit auctoritatem D. Thomae quaest. 22. de verit. art. 8. ubi dicit, Deum posse necessitate voluntatem, non cogere. Et Augustini in Enchir. cap. 98. docentis, Deum posse inclinare voluntates hominum ad quodcumque voluerit, & quomodocumque voluerit: Sed hoc esset falsum, si non posset voluntatem hominis necessitate ad amandum objectum ut indifferens ei ab intellectu propositum: Ergo &c.

38. Secundò arguit: Calvinus & alij hujus temporis Haeretici, dixerunt Deum decreto suo & gratia efficaci, necessitate hominis voluntatem, eisque libertatem & indifferenciam tollere; & tamen illi non sustulerunt indifferenciam objectivam iudicij, neque dixerunt hominem moveri per gratiam ad actus bonos, sicut bruta incitantur à natura ad pabulum, vel sicut beati moventur à Deo ad amorem beatificum: Ergo Patres Tridentini, qui hoc non obstante hunc errorem proscripserunt, censuerunt ad libertatem non sufficere iudicium rationis indifferens, eoque existente in intellectu, voluntatem posse necessitari à Deo per motionem aliquam in illa receptam, eamque determinantem ad unum, sine potentia & facultate ad oppositum.

39. Tertio: Voluntas regulata per iudicium rationis indifferens, non gaudet nisi virtute & potentia infinita ad se determinandum: Ergo potest vinci ab agente virtutis infinitae, & consequenter necessitari, ut agat vel non agat.

40. Quarto: Voluntas non solum potest necessitari ab objecto, sed etiam à Deo, ut docet D. Thomas ubi supra: At si non possit necessitari à

A Deo, supposita indifferencia objectiva iudicij, solum poterit necessitari ab objecto: Ergo &c. Quintò: Si homo non posset necessitari à Deo ad amandum objectum, illi ut indifferens ab intellectu propositum, voluntas creata non posset extrahi per divinam omnipotentiam à suo connaturali modo operandi: Consequentia est falsum, & divinæ omnipotentiae injuriosum: Ergo & Antecedens. Sequela Majoris probatur: Connaturale est voluntati ferri necessario circa objectum absque indifferencia ei propositum: Ergo si Deus non possit aliter necessitate voluntatem ad amandum aliquid objectum, quam proponendo illud absque indifferencia, non poterit voluntatem à suo connaturali modo operandi extrahere.

Hæc tamen parum urgent, & ex principibus statutis facile dilui possunt. Ad primum enim respondetur, D. Thomam loco citato docere quidem, Deum posse necessitate voluntatem creatam, eamque intrinsecè immutare (quod ut rō fatemur) non tamen dicere eibi, neque alibi, quod possit illam necessitate, quando moveam per iudicium rationis indifferens, ad volendum aliquid bonum; id enim manifestè ejus naturæ repugnat, ut ostendimus; quia cum sit appetitus rationalis, non potest ferri in objectum alio modo quam sit ei ab intellectu propositum. Unde ad Augustini testimonium ibidem adductum, facile respondetur, Deum, ratione suæ omnipotentiae, & supremi dominij quod habet in nostram voluntatem, posse illum movere & applicare ad quodcumque voluerit, & quomodocumque voluerit, dummodo id non implicet contradictionem, nec modus ille repugnet naturæ ipsius voluntatis, ut contingit in proposito.

Ad secundum dicendum, quod licet Calvinus, & alij hujus temporis Haeretici, indifferenciam objectivam in homine moto per gratiam efficacem, non negaverint formaliter & expressè, & ut ita dicam, in actu signato, eam tamen sustulerunt virtualiter, arguuntque, & in actu exercito; docuerunt enim voluntatem moveri à Deo per gratiam efficacem spontaneè solum non liberè, & sine indifferencia & potentia ad oppositum, eoque modo quo equus à fessore movetur & incitatur ad currendum; hoc enim exemplo utitur Calvinus libro 2. instit. cap. 3. Unde cum motus purè spontanei nullam supponant vel patiantur indifferenciam objectivam iudicij, ut constat in prima intentione finis, & in amore beatitudinis in communi, manifestum est, Calvinum, & alios hujus temporis Haeticos, re ipsa & de facto indifferenciam objectivam iudicij sustulisse de medio, licet forte eam formaliter & expressè non negaverint.

Vel etiam dici potest, Calvinum dupliciter errasse, primò in fide, asserendo Deum sua gratia movere hominis voluntatem purè spontaneè, & nullam relinquendo indifferenciam seu potentiam ad oppositum, sub ipsa motione gratiae. Secundò in Philosophia, existimando voluntatem posse à Deo necessitari, remanente in intellectu indifferencia objectiva iudicij: & Concilium primum errorem proscripsisse, alterum verò noluisse attingere, sed illum disputationibus Philosophorum & Theologorum reliquisse.

Ad tertium, concessio Antecedente, distinguitur.

